

**Algemene informatie van het
bosreservaat
7. OMMEN 'Zeesserveld'**

IKC NATUURBEHEER NR W-74

G. Bartelds

**Wageningen 1995
Informatie- en KennisCentrum Natuurbeheer
Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij**

WERKDOCUMENT IKC NATUURBEHEER NR W-74
Wageningen 1995

Auteur: G. Bartelds

Eindredactie: F.J. Stuurman (IKC Natuurbeheer)

Kaartmateriaal: Topografische Dienst, Emmen (figuur 3)
IBN/DLO, Wageningen

Overname en gebruik van tekstdelen is toegestaan, mits met bronvermelding.

Deze uitgave kan telefonisch of schriftelijk worden besteld bij het IKC Natuurbeheer onder vermelding van code 'W-74' en het gewenste aantal exemplaren. De kosten bedragen f. 7,50 per exemplaar. Een verzoek tot betaling wordt bijgevoegd.

Productie: Informatie- en KennisCentrum Natuurbeheer
Bezoekadres: Marijkeweg 24, Wageningen
Postadres: Postbus 30, 6700 AA Wageningen
Telefoon: 0317 - 474 801
Fax: 0317 - 427 561

Inhoud

Voorwoord

1. Inleiding
2. Selectie van het reservaat
3. Boshistorie
4. Bodemgesteldheid
5. Huidige begroeiing
6. Klimaatgegevens
7. Literatuur

Figuren:

1. Ligging bosreservaat 7. Ommen "Zeesserveld"
2. Globale plattegrond van het bosreservaat
3. Delen van de topografische kaart in diverse jaren

Tabellen:

1. Aanwezige beheersplannen en kaarten
2. Begroeiing van het bosreservaat volgens diverse beheersplannen op basis van de indeling in vakken en afdelingen d.d. 1988
3. Klimaatgegevens in gemiddelden per maand en per jaar over de periode 1961-1990

Bijlagen:

1. Begroeiingskaart

Voorwoord

In het kader van het Programma Bosreservaten wordt van alle aangewezen bosreservaten algemene informatie verzameld met betrekking tot de selectie van het reservaat, de huidige gesteldheid en de boshistorie. Deze gegevens dienen als achtergrondinformatie voor de betrokken onderzoekers en geven geïnteresseerden in het programma een algemene indruk van het reservaat.

Het bosreservaat is uitgezet en voor het eerst geïnventariseerd door G. Bartelds.

Dit rapport "Algemene Informatie Bosreservaat "Zeesserveld" is vervaardigd door G. Bartelds, inventarisatiemedewerker bij de sectie Statistiek van het IKC natuurbeheer. H. Koop (IBN) stelde de hoofdstukken 2 en 5 samen. F.J. Stuurman (Hoofd Statistiek, IKC Natuurbeheer) voerde de eindredactie.

Er is gebruik gemaakt van diverse bronnen, waaronder beheersplannen en topografische kaarten. Hoofdstuk 1 geeft algemene informatie over het bosreservaat. Hoofdstuk 2 gaat in op de redenen van selectie van het reservaat. Hoofdstuk 3 behandelt de boshistorie, inclusief eigendom, beheerssituaties en opstandsgegevens. Hoofdstuk 4, 5 en 6 tenslotte geven een kort overzicht van de bodemgesteldheid, de huidige begroeiing en de klimaatgegevens.

1. Inleiding

In 1987 is door de Minister van Landbouw van Visserij besloten tot de instelling van bosreservaten in de Nederlandse bossen.

Bosreservaten zijn geselecteerde delen van bosgebieden, waarin geen ander beheer plaats vindt dan het weren van storende invloeden van buitenaf. Het totaal aan te wijzen aantal reservaten in Nederland (ca. 60) zal een representatieve weergave vormen van het Nederlandse bosareaal en de daarbinnen te onderscheiden groeiplaatsen. Zowel aangeplante als spontane bosopstanden vallen binnen het aanwijzingsbeleid.

In de loop der tijd is een specifiek onderzoeksprogramma opgesteld voor deze stricte reservaten. Dit onderzoek moet kennis verschaffen over de natuurlijke processen die zich in het reservaat afspelen. Er wordt aandacht geschonken aan de groeiplaats, bodem en water, bosgeschiedenis, spontane verjonging, boomgroei en andere biomassa-ontwikkeling en samenstelling van de vegetatie en de bosstructuur.

In het reservaat wordt een ruitennet uitgezet van 50 x 50 m. De kruispunten van het ruitennet zijn in het veld ondergronds gemarkeerd met een element dat met een detector kan worden opgespord. Eén op de vier punten is bovendien voorzien van een betonpaal die ± 15 cm boven de grond uit steekt. Ook is in het reservaat een kernvlakte aangegeven van 1 ha (70 x 140 m).

De bovengenoemde waarnemingen worden gedaan op of rondom de genoemde snijpunten, dan wel in de kernvlakte. De systematische waarneming van de processen moet leiden tot aanbevelingen over de toepassing ervan bij het beheer en de inrichting van de Nederlandse bossen. Zie verder Broekmeyer & Hilgen, 1991.

Bosreservaat nummer 7 "Zeesserveld" is gelegen in de Boswachterij Ommen. Het reservaat is in eigendom en beheer bij Staatbosbeheer, regio 7 Overijssel. De beheerseenheid is Ommen district 3 Vechtstreek.

Het reservaat is gelegen ten zuid-oosten van Ommen, kaartblad 22C, x-coördinaat 227.500, y-coördinaat 502.500 zie figuur 1.

[figuur 1: ligging bosreservaat Zeesserveld]

Het reservaat is in 1985 aangewezen.

De oppervlakte van het reservaat bedraagt 17 ha. Er zijn 90 ruitennetpunten, waarvan er 37 het centrum vormen van een steekproefcirkel. Zie voor de omgrenzingen van het reservaat en de ligging van de kernvlakte figuur 2.

[figuur 2: omgrenzing bosreservaat Zeesserveld en ligging kernvlakte]

2. Selectie van het reservaat

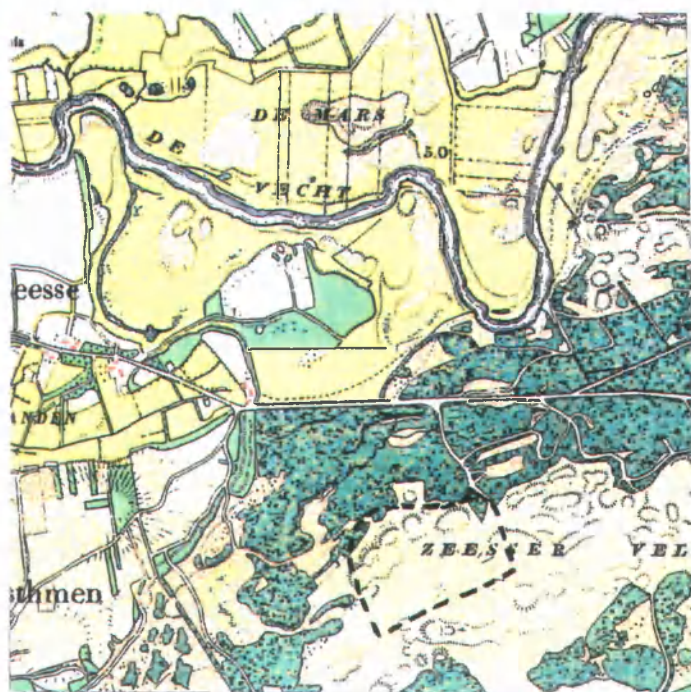
De selectie van het reservaat kwam tot stand via afweging van primaire en secundaire selectiecriteria (Broekmeyer & Hilgen 1991). Primaire selectiecriteria betreffen de soortensamenstelling, groeiplaats en ontstaansgeschiedenis. Secundaire criteria betreffen de praktische aspecten zoals beheer en veiligstelling.

Het te selecteren gebied moest representatief zijn voor een floristisch niet karakteristiek Berken-Zomereikenbos op stuifzand in het Overijsselgebied. Bosreservaat het Zeesserveld is een twintigste eeuwse stuifzandbebossing met grove den.

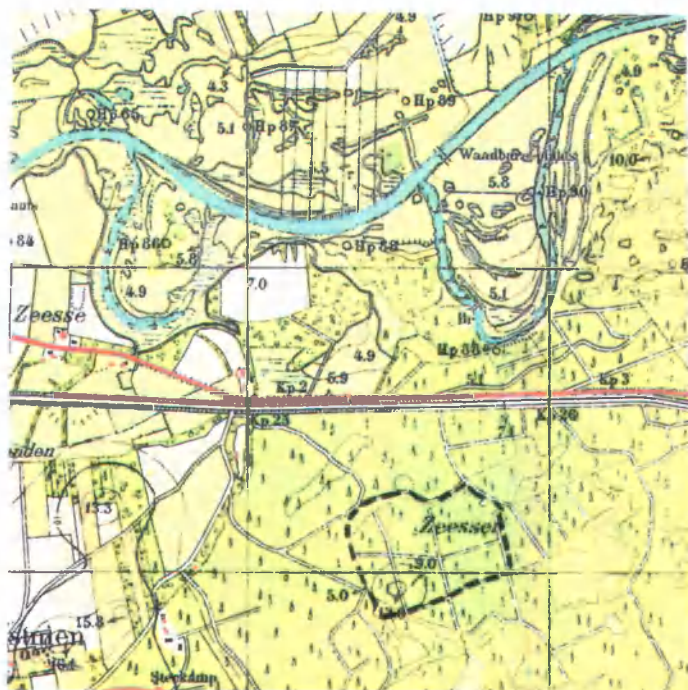
In het geval van het Zeesserveld is gekozen voor een centraal in de boswachterij gelegen gebied uit vrij homogene grove dennenopstanden uit 1912. De beperkte oppervlakte van slechts 17,5 ha (veel minder dan het vereiste minimumstructuurareaal) is een gevolg van een selectieprocedure waarbij Vechtlanden en Zeesserveld één bosreservaat zouden gaan vormen. Om beheers-technische redenen is vervolgens voor twee afzonderlijke reservaten gekozen. De bodem bestaat overwegend uit opgestoven stuifzanden. Alleen in het zuid-westpuntje van het reservaat komt een uitgestoven laagte voor. Daar op aansluitend komen een aantal kleine kaartvlakjes van meer en minder ver overstoven of door verstuiving onthoofde haarpodzolgronden voor.

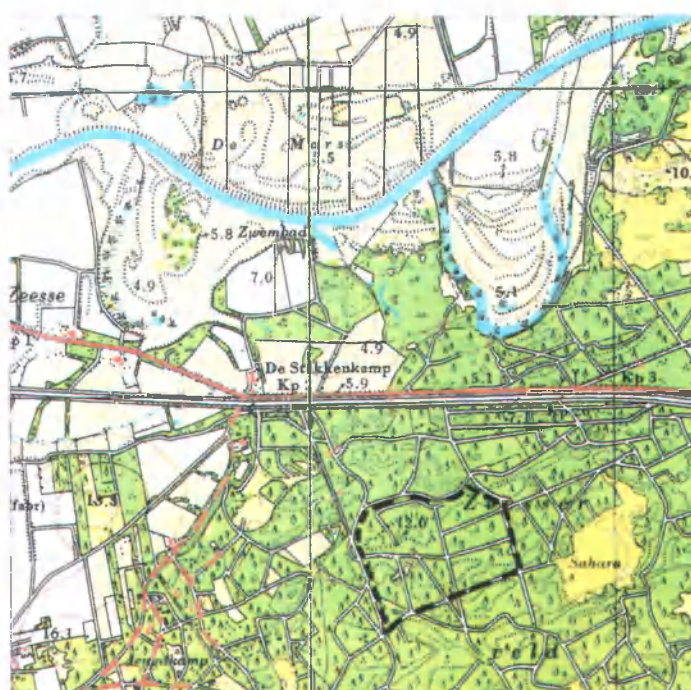
± 1851, netkaart van de
Topografische en Militaire Kaart
van het Koninkrijk der Nederlanden
(vergroot vanuit schaal
1:50.000).

uitgave 1896

uitgave 1935

uitgave 1954

Figuur 3. Enkele fragmenten van de topografische kaart in diverse jaren uitgegeven op (of uitvergroot naar) schaal 1:25.000

Bron: Topografische Dienst Emmen

3. Boshistorie

3.1 Voormalig bodemgebruik

Enkele fragmenten van de topografische kaart zijn weergegeven in figuur 3.

In 1851 was in het reservaat nog geen bos aanwezig.

Dit was veranderd in 1896, toen een stuk in het noord-oosten wel bos was. De rest van het reservaat was zandvlakte.

In 1923 is het beeld totaal veranderd. Het grootste deel van het reservaat bestond uit bos. Wat niet bos was, was zandverstuiving. Het toenemende aandeel bos zet zich door en in 1955 is dan ook nagenoeg het hele reservaat bedekt met bos, behalve enkele kleine stukjes heide in afdeling 53a.

Dit beeld blijft ongeveer gehandhaafd.

Eigendomssituatie:

In 1938 is 622 ha van de boswachterij Ommen aangekocht van Philip Dirk baron van Pallandt.

3.2. Beheersplannen

De volgende beheersplannen zijn aanwezig.

Tabel 1. Aanwezige beheersplannen + kaarten

Plan	Kaarten
1. Bedrijfsplan 1947	Bedrijfskaart 1947 1 : 10.000
2. Bedrijfsplan 1955	Bedrijfskaart 1955 1 : 10.000
3. Beheersplan 1974	Overzichtskaart 1973 1 : 10.000
4. Beheersplan 1988	Luchtfotokaart 1985 1 : 5.000

Tabel 2. Begroeiing van het bosreservaat volgens diverse beheersplannen op basis van de indeling in vakken en afdelingen van het beheersplan 1988

Vak en afdeling 1988	Jaar van plan	Vak/ afd.	Opper- vlakte in ha	Boomsort	kiem - jaar	hoogte in m	Gemid. dia- meter
53 a	1947	53 a	5.60	groveden	1910	4	5
	1955	53 a	5.60	groveden	1910	8.5	10
	1974	53 a	5.60	groveden	1910	12	15
	1985	53 a	5.60	groveden	1910	16	22
53 b	1947	53 b	4.90	groveden	1910	4	5
	1955	53 b	4.90	groveden	1910	8.5	10
	1973	53 b	4.25	groveden	1910	15.5	20
	1973	53 b	0.65	groveden	1875	17.5	35
	1985	53 b	4.25	groveden	1910	17	24
	1985	53 b	0.65	groveden	1875	18.5	35
54 a	1947	54 a	5.50	groveden	1910	5	5
	1947	54 a	0.75	groveden	1875	14	23
	1955	54 a	5.50	groveden	1910	7	8
	1955	54 a	0.30	groveden	1875	15	25
	1955	54 a	0.45	kapvlakte	-	-	-
	1973	54 a	5.50	groveden	1910	12	15
	1973	54 b	0.30	groveden	1875	17	30
	1973	54 b	0.45	Corsicaanse den	1958	3	3
	1985	54 a	5.50	groveden	1910	16	22
	1985	54 b	0.30	groveden	1875	19.5	34
1985	54 b	0.45	Corsicaanse den	1958	8	14	

4. Bodemgesteldheid

De bodem bestaat uit zandgronden. Het overgrote deel van deze zandgronden behoort tot de vaaggronden/"stuifzandgronden" en bestaat uit uiterst humusarm, leemarm, matig fijn zand. In het stuifzand heeft zich een 4-18 cm dik micropodzol gevormd. De ondergrond wordt gevormd door dekzand met en zonder humuspodzol-B-horizont. Het dekzand komt over een kleine oppervlakte aan het maaiveld voor; in uitgestoven laagtes en in dekzandruggen met een humuspodzol. De textuur van het dekzand is: leemarm en zwak lemig, matig fijn zand. In het dekzand komen sterk lemige, zeer fijn zandige laagjes voor. Voor details kan worden verwezen naar Maas 1989.

5. Huidige begroeiing

De huidige bosbegroeiing bestaat uit geplante opstanden van grove den met in het noord-oosten een strookje Corsicaanse den. De verjonging bestaat voornamelijk uit vuilboom en ruwe berk. In het uiterste zuid-west puntje van het reservaat vindt verjonging van grove den plaats.

De kruidlaag bestaat uit bochtige smele. Op enkele plekken is in de smele de eerstste vestiging van blauwe bosbes vastgesteld. Aan de weg langs de oostgrens van het bosreservaat komt valse salie voor. In de zuid-westpunt bestaat de vegetatie uit struikhei en dophei met grove den verjonging. Een perceel in het centrum van het reservaat heeft een gestreepte witbol begroeiing. In meer detail wordt de vegetatie beschreven in het rapport Vegetatie van de bosreservaten in Nederland; bosreservaat Zeesserveld.

Er zijn geen bijzondere planten waargenomen

6. Klimaatgegevens

De klimaatgegevens zijn betrokken van de weerstations in Vilsteren, Dedemsvaart, Zwolle, Twenthe en De Bilt (tabel 3). De eerste drie stations bevinden zich zo dicht mogelijk bij het bosreservaat. De gegevens van De Bilt vormen referentiewaarden, uitsluitend interessant in verband met vergelijking betreffende temperatuur en zonneshijn.

Relatieve vochtigheid en verdamping zijn niet beschikbaar voor een station vlakbij het reservaat. Daarom is alleen een gemiddelde waarde voor Nederland weergegeven.

Onderstaande tabel geeft de klimaatindex weer van het Drents district, waarin het bosreservaat "Zeesserveld" valt.

Gemiddelde waarden van:Drents district

Jaartemperatuur (°C)	8,8
Temperatuur in het vegetatieseeizoen (°C)	14,6
Neerslag in het vegetatieseeizoen (mm)	365
Jaarlijkse neerslag (mm)	775
Verdamping volgens Penman (mm)	675
Neerslag overschot (mm)	275
Aantal zomerdagen	20
Aantal vorstdagen	75

De klimaatindexen zijn ontleend aan Schütz en Van Tol 1981.

Tabel 3. Klimaatgegevens: gemiddeld per maand en per jaar over de periode 1961-1990

NEERSLAG	TEMPERATUUR				ZONNESCHIJN		RELATIEVE VOCHTIGHEID IN % NEDERLAND	VERDAMPING IN mm NEDERLAND								
	TWENTE		DE BILT		TWENTE	DE BILT										
	Gem.	Min. Max.	Gem.	Min. Max.					uur %	uur %						
VILSTEREN	DEDEMSVAART	ZWOLLE	NED.	DE BILT												
jan	64.7	66.4	66.7	1.5	-0.8	4.1	2.2	-0.6	4.6	35.7	14	46.9	18	89	8.1	
febr	42.6	44.9	45.7	1.9	-0.9	5.0	2.5	-0.5	5.7	67.9	24	73.4	26	86	15.8	
mrt	57.9	60.6	60.4	4.6	1.2	8.6	5.0	1.3	8.9	98.2	27	106.6	29	83	32.7	
april	52.8	50.6	53.3	49.7	7.8	2.6	12.1	8.0	3.3	12.5	147.5	35	152.5	37	55.8	
mei	58.6	59.4	63.7	56.8	12.2	6.8	17.1	12.3	7.2	17.1	191.3	39	197.4	41	84.9	
juni	71.9	72.8	74.9	67.3	15.0	9.6	19.5	15.2	10.0	19.9	174.4	35	192.2	39	92.2	
juli	77.5	79.3	85.4	75.2	16.4	11.4	21.3	16.8	11.9	21.5	178.5	35	187.2	37	93.5	
aug	59.8	63.9	71.2	68.7	16.3	11.1	21.7	16.7	11.8	21.6	178.0	39	185.2	41	81.7	
sept	61.6	64.1	67.6	68.5	13.6	8.8	18.0	14.0	9.4	18.7	127.1	33	134.1	35	51.7	
okt	63.4	63.7	67.3	73.1	10.0	6.0	13.7	10.5	6.6	14.5	98.2	30	103.2	31	28.8	
nov	71.8	72.8	77.8	80.1	5.4	2.7	8.3	5.9	2.9	8.9	49.5	19	55.0	21	11.7	
dec	74.5	78.5	78.8	78.4	2.5	1.0	5.6	3.2	0.5	5.7	30.7	13	43.3	18	6.5	
jaar	756.7	775.2	812.4	792.2	8.9	5.0	12.9	9.4	5.3	13.3	1377.1	31	1476.9	33	83	563.4

7. Literatuur

Topografische Dienst	div.	Topografische kaarten 1 : 50.000
kaartblad 22 en schaal 1 : 25.000
kaartblad 22 c Topografische Dienst,
Emmen
Broekmeyer, M.E.A.
en P. Hilgen	1991	Basisrapport Bosreservaten
Directie Bos- en Landschapsbouw, De
Dorschkamp, 64 blz.
Krijnen, H.J.
en J.W. Nellestij	1992	"Klimatologische gegevens van Neder-
landse stations". Publikatie nr. 150-
Normalen en extreme waarden van de 15
hoofdstations voor het tijdvak 1961-
1990 De Bilt ISBN 90-369-2013-2
Schütz, P.R. en G.
van Tol	1981	Aanleg en beheer van bos en beplan-
tingen, Rijksinstituut voor Onderzoek
in Bos- en Landschapsbouw, De
Dorschkamp, Wageningen 1981, 504 blz.
Staatsbosbeheer	1947	Bedrijfsplan 1947-1956. Boswachterij
Ommen, Staatsbosbeheer, Afdeling
Beheersplanning
Staatsbosbeheer	1955	Bedrijfsplan 1956-1967, Boswachterij
Ommen, Staatsbosbeheer, Afdeling
Beheersplanning
Staatsbosbeheer	1974	Beheersplan 1975-1979, Boswachterij
Ommen, Staatsbosbeheer, Afdeling
Beheersplanning
Staatsbosbeheer	1988	Beheersplan 1988-1998, Boswachterij
Ommen, Staatsbosbeheer, Afdeling
Beheersplanning
Wolters-Noordhoff
Atlasprodukties	1990	Grote Historische Atlas van Neder-
land 1 : 50.000. 3 Oost Nederland
1830-1855 127 blz. (Topografische en
Militaire Kaart)
Maas, G.J.	1989	Bodemgesteldheid van bosreservaten
Zeesserveld 1989. Stichting voor
Bodemkartering Wageningen, nr. 2057

Opname: IKC-NBLF sectie Statistiek

Inventarisatiemedewerker: G. Bartelds

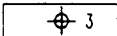
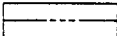
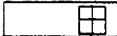
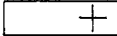
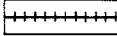
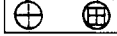
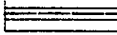
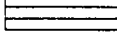
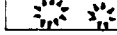
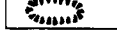
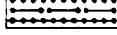
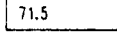

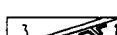
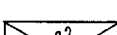

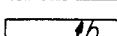
Opnamedatum: juni 1986

Automatische gegevensverwerking en Kartografie: IBN-DLO afdeling WO

Plaatsbepaling: Topografisch kaartblad 22C; coord: 227.400, 502.500

LEGENDA

ALGEMEEN

	TICPUNT MET TICNUMMER
	BOSRESERVAATGRENS
	BETONPAAL INCLUSIEF MARKERINGSELEMENT (ONDERGRONDS)
	MARKERINGSELEMENT (ONDERGRONDS) (CIJFER-EN LETTERAANDUIDING IN DE KANTLIJN)
	KERNVLAKTEGRENS MET HOEKLETTERS E-F IS CENTRALE LIJN VAN TRANSECT
	STEEKPROEFCIRKEL AL DAN NIET MET BETONPAAL GEMARKEERD
	VERHARDE WEG
	ONVERHARDE WEG
	DUINEN EN HEUVELS
	TERREININZINKING
	VOETPAD EN/OF RUITERSPAD, FIETSPAD EN FIETS- EN BROMFIETSPAD
	HOOGTEPUNT (IN METERS BOVEN N.A.P.) De hoogtegegevens zijn verzameld en/of gecontroleerd door de Meetkundige Dienst van de Rijkswaterstaat en gereproduceerd door de Topografische Dienst
	VAKHOEKEN EN -NUMMERS
	AFDELINGSGRENS EN -LETTERS MET NUMMERS
	BEGROEIINGSGRENS
	AANPIJLING
	JAAR VAN AANLEG

BOSTERREIN

AFKORTINGEN BOOMSORTEN

GROVE DEN	gd
CORSICAANSE DEN	cd

TOELICHTING

DE GENOEMDE TERREINTYPEN, BOOMSORTEN, VAK- EN AFDELINGSGRENZEN ZIJN GEBASEERD OP EERDER VERSCHENEN OVERZICHTSKAARTEN BETREFFENDE HET OBJECT WAAR DIT BOSRESERVAAT ZICH BEVINDT.

